

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikogu põhiseaduskomisjon
pohiseaduskomisjon@riigikogu.ee

Teie 16.04.2026

Meie 22.04.2026

nr RIIGIKOGU/26-0351/-
3T
nr 8-2/2169

Vabariigi Valitsuse arvamuse esitamine seaduseelnõu 851SE kohta

Vabariigi Valitsus pani 16.04.2026.a istungil justiits-ja digiministrile ülesandeks teha Vabariigi Valitsuse arvamus Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni poolt algatatud korrupsioonivastase seaduse muutmise seaduse eelnõu (851SE) kohta kirjalikult teatavaks Riigikogu põhiseaduskomisjonile. Käesolevaga teatan, et Vabariigi Valitsus otsustas 16.04.2026.a istungil **mitte toetada seaduseelnõu 851SE seadusena vastuvõtmist**.

Valitsusele on mõistetav eelnõu 851SE eesmärk suurendada avaliku võimu teostamise läbipaistvust. Huvide deklaratsiooni süsteemi eesmärk on tagada ametiisiku ametikohustuste täitmist mõjutada võivate huvide tuvastatavus ja kontrollitavus. Seejuures tuleb hinnata, kas eelnõus kavandatud andmete avaldamise kohustus on KVS eesmärki arvestades vajalik ja proportsionaalne. KVS eesmärk on tagada avaliku ülesande aus ja erapooletu täitmine, mitte kujundada ametiisikust laiapõhjalist isikuprofiili ega kehtestada üldist lojaalsus- või taustakontrolli mehhanismi.

Eelnõus kavandatud organisatsioonilise kuuluvuse üldine ja ulatuslik avaldamise kohustus ei sobitu täiel määral KVS-i olemusliku eesmärgiga. KVS-i keskne fookus on vältida olukordi, kus ametiisik teeb otsuseid enda või temaga seotud isikute majanduslikes või muudes erahuvides. Organisatsiooniline kuuluvus võib küll teatud juhtudel olla asjakohane, kuid see ei ole olemuslikult võrreldav majanduslike huvide või otseste seostega, mis loovad korrupsiooniriski klassikalises tähenduses.

Lisaks tekitab selline regulatsioon olulisi põhiõiguslikke küsimusi. Organisatsiooniline kuuluvus võib hõlmata ka andmeid, mis puudutavad isiku veendumusi, tervist või muid eraelulisi asjaolusid. Sellisel juhul on tegemist isikuandmete eriliikidega Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmääruse (GDPR) artikli 9 tähenduses, mille töötlemine on üldjuhul keelatud ning lubatud üksnes rangelt piiritletud erandjuhtudel. Sama põhimõtte tuleneb ka isikuandmete kaitse seadusest, mis eeldab eriliiki isikuandmete töötlemisel selget õiguslikku alust, vältimatut vajadust ning asjakohaseid kaitsemeetmeid.

Eelnõu ega selle seletuskiri ei sisalda piisavat analüüsi selle kohta, millises ulatuses kavandatud regulatsioon hõlmab isikuandmete eriliike, milline on selle vältimatu vajadus KVS eesmärgi saavutamiseks ega milliste konkreetsete meetmetega tagatakse näiteks inimeste põhiõiguste kaitse, sealhulgas kinnipidamine põhiseaduse §-st 42. Kui organisatsioonilise kuuluvuse andmete kogumist siiski vajalikuks peetakse, tuleks kaaluda selle ulatuse kitsendamist või avalikustamise diferentseerimist, vältimaks ebaproportsionaalset põhiõiguste riivet.

Kodakondsuse osas ei ole eelnõus esitatud lahendus piisavalt põhjendatud ega vajalik KVS-i eesmärgi saavutamiseks. Kuigi kodakondsus on objektiivne ja õiguslikult määratletav staatus, ei ole sellel otsust ja automaatset seost korruptsiooniriskiga KVS tähenduses. KVS keskne eesmärk on ennetada olukordi, kus ametiisik teeb otsuseid enda või temaga seotud isikute majanduslikes või muudes erahuvides (KVS § 7 ja § 11).

Lisaks ei ole veenvalt põhjendatud, miks kehtiv KVS regulatsioon, eelkõige KVS § 14 lõike 7 punkt 2, mis võimaldab deklareerida muu asjaolu, mis võib kaasa tuua ametikohustuse rikkumise, vältida erapooletuse või tuua kaasa korruptsiooniohu ei ole piisav nende juhtumite hõlmamiseks, kus organisatsiooniline seotuse või kodakondsuse deklareerimine on tegelikult asjakohane. Kehtiv regulatsioon võimaldab juba täna hinnata üksikjuhtumipõhiselt, milline seos on korruptsiooniriski seisukohalt oluline, vältides samas ebavajalike ja KVS eesmärgiga mitteseotud andmete üldist kogumist. Eelnõus ei ole näidatud, et selline lähenemine oleks praktikas ebapiisav või et selle asemel oleks vajalik kehtestada kõiki organisatsioonilisi seoseid hõlmav või kodakondsuse avaldamist nõudev kohustus. Eeltoodule tuginedes ei toeta valitsus eelnõu 851SE algatatud kujul.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Kätlin-Chris Kruusmaa 53830253
katlin.kruusmaa@justdigi.ee